

Universitat de Lleida

DEGREE CURRICULUM
**MEDIEVAL HISTORY OF THE
CROWN OF ARAGON**

Coordination: SABATE CURULL, FLOCEL

Academic year 2022-23

Subject's general information

Subject name	MIEVEAL HISTORY OF THE CROWN OF ARAGON			
Code	100080			
Semester	2nd Q(SEMESTER) CONTINUED EVALUATION			
Typology	Degree	Course	Character	Modality
	Bachelor's Degree in History	3	COMPULSORY	Attendance-based
Course number of credits (ECTS)	6			
Type of activity, credits, and groups	Activity type	PRAULA		TEORIA
	Number of credits	3		3
	Number of groups	1		1
Coordination	SABATE CURULL, FLOCEL			
Department	HISTORY			
Important information on data processing	Consult this link for more information.			
Language	The teaching language is Catalan. I tutorials, due to the personalized manners, the teacher, depending on his capacities, will adapt to the language of the student (Catalan, Spanish, English or Italian). Furthermore, during the learning process, students are going to work with Latin historical sources and literature written in scientific languages (Catalan, Spanish, English, Frech, Italian and Portuguese).			
Distribution of credits	45 hours within room class; 105 working out room class by the students			

Teaching staff	E-mail addresses	Credits taught by teacher	Office and hour of attention
RIBEIRO TOSTES, ROGERIO	rogerio.tostes@udl.cat	3	
SABATE CURULL, FLOCEL	flocel.sabate@udl.cat	3	

Subject's extra information

The following subject will travel from the Early Middle Ages to the genesis and expansion of the Crown of Aragon, to study and analyze the causes of the uniqueness of an Empire extended to the Mediterranean. The Crown was a crossroads of civilizations, of commercial axes, of currents of thought, of encounter of cultures between the West and the East of the Mediterranean Sea, from the Iberian Peninsula to the present Greece. For this reason, during this semester we will work through different teaching methods both in and out of the classroom, the analysis of economics, institutions, social evolution, political strategies and cultural expression in literature and art of the Crown of Aragon, an inheritance of patrimony still visible and perceptible today.

See on the Development Plan the specific Plan to follow in case of difficulties for COVID-19.

Learning objectives

The learning objectives are:

1. Understand the historical processes between the 8th and 12th centuries that led to the construction of the Crown of Aragon.
2. To study the development of the Crown of Aragon from the 12th to the 15th centuries in the social, political, economic and cultural aspects, well embedded in their context.

As well as:

1. To obtain a basic knowledge about the main historiographic lines on which the history of the Crown of Aragon has been investigated and transmitted.
2. Advances in the process of elaborating the historiographic work on the past of the Crown of Aragon.
3. Achieve a critical historiographical background on the Crown of Aragon.
4. Implement methods and study strategies in the history of the Crown of Aragon.
5. Value the heritage legacy of the Crown of Aragon in each of the territories that integrate it.
6. To empower students in critical analysis and autonomous work on the various aspects of study of the Crown of Aragon.
7. To provide the student with communication and expression tools (oral and written) of the results of their own research.
8. To help to create a critical thought among the students to contrast with scientific knowledge the popular and acritical opinions.

Competences

The competences of the subject are written below:

Basic competences

CB4. Students have to transmit information, ideas, problems and solutions to specialised and no-specialised audience.

General competences

CG4. To have abilities, tools and resources to analyse and synthesise information.

Crosscurricular competences

CT3. To achieve abilities to use new technologies and information and communication technologies.

Specific competences

CE5. To plan the research, the analysis, the synthesis and the explanation of information about an historical issue, and its development and arguments.

Subject contents

Definition of Crown of Aragon

Part I.- Early Middle Ages

- 2.- Visigoths (414-711)
- 3.- Muslims and Carolingians (711-802)
- 4.- Islamic period (802-1149)
- 5.- Christian territories (802-1137)
- 6.- Feodalisation
- 7.- Territorial expansion (900-1149)
- 8.- Life in Culture in Early and High Middle Ages

Part II.- Late Middle Ages

- 9.- The cohesion of Catalonia and Aragon in 12th century
- 10.- Burgher and Feudal Society in 12th century
- 11.- Occitanie, Majorca, Valencia
- 12.- Sicily and the Mediterranean opening
- 13.- The challenges of 14th century
- 14.- The institutional model of the Crown of Aragon
- 15.- The Crown of Aragon under the Trastamara dynasty(1410-1479)
- 16.- Everyday life, literature and art during the late middle ages
- 17.- The end of the Middle Ages and the medieval legacy

Methodology

The methodology pursues students are the focus of their own learning, and, so, an active subject. For that reason, it is supposed that students will participate in the process of creation and reaching of the knowledge reading scientific

papers or other materials given by the teacher, doing the proposed activities and other actions of their initiative. The teacher will be a guide that proposes activities and tasks and accompanies students in their own learning process. According to the objectives and the competences, the methodology would combine the next activities and strategies, in spite of the possibility to use other activities more appropriate to the learning process or the pandemic situation:

- To draw the axial lines by the professor.
- Introduction to the research and elaboration of contents by the students through working sources from diverse typology.
- Bibliographical analysis.
- Organization and exposition of knowledge.
- Cooperation with other group members to reach common goals.
- Debates to stress the discussion of ideas and scientific concepts.

Development plan

Lessons will take place in the hours given by the Faculty of Letters: Monday and Tuesday from 1 pm to 3 pm. In lessons, the teacher will introduce the contents. Master classes could be completed with other activities, like commentary of sources of bibliography, discussions, etc. During the hours of autonomous study, students must do readings and the activities proposed by the teacher, but also prepare the written essay. Each ECTS credit has 10 class hours and 15 hours of autonomous study.

ADDITION NOTICE FOR COVID -19

Virtual and semi-virtual teaching is ready in case avoiding classroom access because of the COVID-19. In this case, the students will find the material within the virtual space, on "Resources", and the professor will guide the teaching through the virtual tools: videoconference, internal mail and chat.

Evaluation

The scope of the evaluation is to value the level of absorption of the contents and the development of competences by each student. To reach this proposal, the evaluation will be articulated in different percentages:

- Didactic activities within the classroom: 10%
- Collective work and its oral exhibition: 25%
- Partial exams: 50%
- Tutorial written work: 15%

Students that can not follow the continuous evaluation due to proved impediments can ask for an alternative evaluation. They are invited to request it to the secretary of the Faculty of Letters in the five days after starting the semestre. If you need more information, please write to academic@lletres.udl.cat.

Bibliography

BASIC BIBLIOGRAPHY (Indexed according the relation with the degree)

- 1.- Flocel Sabaté, ed., *The Crown of Aragon. A Singular Mediterranean Empire*, Brill, Leiden, 2017.
- 2.- Ernest Belenguer, ed., *Història de la Corona d'Aragó*, Edicions 62, Barcelona, 2007, vol. 1.
- 3.- Flocel Sabaté, "Corona de Aragón", *Historia de España. La época medieval: administración y gobierno*, Pedro Andrés Porras, Eloísa Ramírez, Flocel Sabaté, Istmo, Tres Cantos, 2003.
- 4.- Flocel Sabaté, "Història Medieval", *Història de Catalunya*, Albert Balcells, ed., L'Esfera dels Llibres, Barcelona, 2004.
- 5.- Thomas N. Bisson, *Història de la Corona d'Aragó a l'edat mitjana*, Editorial Crítica, Barcelona, 1988
- 6.- Ernest Belenguer & Felipe V. Garín, eds., *La Corona de Aragón. Segles XII-XVIII*, Generalitat Valenciana - Societat Estatal per a l'Acció Cultural Exterior, Valencia, 2006.
- 7.- José Ángel Sesma, *La Corona de Aragón. Una introducción crítica*, Caja de Ahorros de la Inmaculada de Aragón, Saragossa, 2000.
- 8.- Esteban Sarasa, *La Corona de Aragón en la Edad Media*, Caja de Ahorros de la Inmaculada de Aragón, Saragossa, 2001.
- 9.- Joan Reglà, *Introducció a la història de la Corona d'Aragó*, Editorial Moll, Palma, 1969.

SPECIFIC BIBLIOGRAFIA

- Abadal, Ramon d', *Dels visigots als catalans*, ed. Jaume Sobrequés, 2 vols. (Barcelona, 1969-1979).
- Abadal, Ramon d', *Els primers comtes catalans*, 2nd ed. (Barcelona, 1965).
- Abulafia, David, *A Mediterranean emporium. The Catalan kingdom of Majorca* (Cambridge, Eng. 1994).
- Abulafia, David, "Signorial Power in Aragonese Southern Italy," in *Sociability and its discontents: civil society, social capital and their alternatives in Late Medieval and Early Modern Europe*, eds. Nicholas Eckstein, Nicholas Terpstra (Turnhout, 2009), pp. 173-192.
- Abulafia, David, *The Great Sea. A Human History of the Mediterranean* (Oxford, 2011).
- Adroer, Anna Maria, *Palaus reials de Catalunya* (Barcelona 2003).
- Agostino, Guido d', Buffardi, Giulia eds. *La Corona d'Aragona ai tempi di Alfonso il Magnanimo: i modelli politico-istituzionali; la circolazione degli uomini, delle idee, delle merci; gli influssi della società sul costume: celebrazioni alfonsine*, 2 vols. (Napoli, 2000).
- Alessandro, Vincenzo d', Giarrizzo, Giuseppe, "La Sicilia dal Vespro all'Unità d'Italia," in *Storia d'Italia*, ed. Giuseppe Galasso, vol. 16 (Turin, 1989).
- Albèrni, Anna, Badia, Lola, Cabré, Lluís, ed., *Translatar e transferir. La transmissió dels textos i el saber (1200-1500)* (Santa Coloma de Queralt-Barcelona, 2010).

- Alberni, Anna, Badia, Lola, Cifuentes, Lluís, Fidora, Alexander, ed., *El saber i les llengües vernacles a l'època de Lull i Eiximenis* (Barcelona, 2012).
- Alvira, Martín, *El Jueves de Muret: 12 de Septiembre de 1213* (Barcelona, 2002).
- Annicchiarico, Annamaria, 'Narracions en vers' catalane medievali: *Appunti e materiali per una guida bibliografica* (Roma, 2003).
- Anonimous, *Curial e Güelfa*, ed. Lola Badia, Jaume Torró (Barcelona, 2011).
- Alturo, Jesús, *El llibre manuscrit a Catalunya: Orígens i esplendor* (Barcelona, 2001).
- Arrieta, Jon, "La disputa en torno a la jurisdicción real en Cataluña (1585-1640): de la acumulación de tensión a la explosión bélica," *Pedralbes*, 15 (1995), pp. 33-93.
- Arrieta, Jon, "La *lex regia* en la obra de Francisco Martí Viladamor: recepció i evolució del concepte," *Pedralbes*, 28 (2008), pp. 103-40.
- Ashtor, Eliyahu, *Levant Trade in the Later Middle-Ages* (Princeton, 1983).
- Aurell, Jaume, *Authoring the Past. History, Autobiography, and Politics in Medieval Catalonia* (Chicago, 2012).
- Badia, Lola, *De Bernat Metge a Joan Roís de Corella* (Barcelona, 1988).
- Badia, Lola, ed., *Història de la Literatura Catalana*, 3 vols. (Barcelona, 2013-2015).
- Balaña, Pere, *L'Islam a Catalunya (segles VIII-XII)* (Barcelona, 1997)
- Barceló, Maria, Ensenyat, Gabriel, *Els nous horitzons culturals a Mallorca al final de l'edat mitjana* (Palma of Majorca, 2000)
- Barral-i-Altet, Xavier, ed., *Art de Catalunya. Ars Cataloniae*, 16 vols (Barcelona, 1997-2003).
- Barral-i-Altet, Xavier, *Josep Puig i Cadafalch-Escrits d'arquitectura, art i política* (Barcelona 2003).
- Barral-i-Altet, Xavier, ed., *Viure a Palau a l'Edat Mitjana. Segles XII-XV* (Girona, 2004).
- Barral-i-Altet, Xavier, *L'art romànic català a debat* (Barcelona 2009).
- Barral-i-Altet, Xavier, Alemany, Joan, eds. *Mediterraneum. L'esplendor de la Mediterrània medieval (segles XIII-XV)* (Barcelona 2004).
- Barral-i-Altet, Xavier, Iogna-Prat, Dominique, Mundó, Anscari Manuel, Salrach, Josep Maria, Zimmermann, Michel, eds. *Catalunya i França Meridional a l'entorn de l'any mil. Actes del col·loqui Hug Capet* (Barcelona, 1991)
- Barral-i-Altet, Xavier, Mundó, Anscari Manuel, eds. *Corpus vitraearum Medii Aevi-Catalunya*, 5 vols (Barcelona 2014).
- Barreto, Joana, *La majesté en images. Portraits du pouvoir dans la Naples des Aragon* (Roma 2013).
- Batlle, Carme, *Fires i mercats. Factors de dinamisme econòmic i centres de sociabilitat (segles XI a XV)* (Barcelona, 2004).
- Beer, Rudolf, "Die Handschriften des Klosters Santa Maria de Ripoll," in *Kommission bei Alfred Hölder, (Akademie der Wissenschaften in Wien, Philosophisch-Historische Klasse)*, 155 (Wien, 1907-1908); trans. Pere Barnils, "Los manuscrits del Monastir de Santa María de Ripoll," *Boletín de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona*, 5 (1909-1910), pp. 137-70, 230-78, 299-320, 328-365 and 492-520.
- Belenguer, Ernest, ed., *Història de la Corona d'Aragó*, 2 vols. (Barcelona, 2007)
- Benito, Pere, *Senyoria de la terra i tinença pagesa al comtat de Barcelona (segles XI-XIII)* (Barcelona, 2003).
- Bensch, Stephen P., *Barcelona and its rulers, 1096-1291* (Cambridge, Eng., 1995).

- Bisson, Thomas N., *Fiscal accounts of Catalonia under the early count-kings (1151-1213)*, 2 vols. (Berkeley, 1984).
- Bisson, Thomas N., *Tormented voices. Power, Crisis and Humanity in Rural Catalonia 1140-1200* (Cambridge, Mass., 1998)
- Bonnassie, Pierre, *La Catalogne du milieu du Xe à la fin du XIe siècle: Croissance et mutations d'une société*, 2 vols. (Toulouse, 1974–75).
- Bonneaud, Pierre, *Le prieure de Catalogne, le couvent de Rhodes et la Couronne d'Aragon, 1415-1447* (Millau, 2004).
- Burns, Robert I. *Muslims, Christians, and Jews in the crusader kingdom of Valencia* (Cambridge, Eng., 1984).
- Bramon, Dolors, *De quan érem o no musulmans. Textos del 713 al 1010* (Barcelona, 2000).
- Brufal, Jesús, *El món rural i urbà en la Lleida islàmica (s. XI-XII). Lleida i l'est del districte: Castelldans i el pla del Mascançà* (Lleida, 2013).
- Campbell, Tony, "Portolan Charts from the Late Thirteenth Century to 1500," in *The History of cartography. 1. Cartography in Prehistoric, Ancient, and Medieval Europe and the Mediterranean*, eds. John B. Harley, David Woodward (Chicago, 1987), pp. 371-463.
- Camps, Jordi, Dectot, Xavier, eds. *Catalogne romane. Sculptures du Val de Boí* (Paris. Musée National du Moyen Age, septembre 2004-janvier 2005) (Paris, 2004).
- Capmany, Antoni de, *Memorias históricas sobre la marina, comercio y artes de la antigua ciudad de Barcelona*, reed. by Carme Batlle, Emili Giralt, 2 vols. (Barcelona, 1961-1963).
- Carbonell, Jordi, Marconi, Francesco, eds. *I catalani in Sardegna* (Milan, 1984).
- Carrère, Claude, *Barcelone, centre économique à l'époque des difficultés, 1380-1462*, 2 vols. (Paris, 1967).
- Casey, James, "Una 'libertad bien entendida': los valencianos y el estado de los Austrias," *Manuscrits. Revista d'Història Moderna*, 17 (1999), pp. 237-52.
- Castiñeiras, Manuel, *El tapís de la creació* (Girona, 2011).
- Castiñeiras, Manuel, Camps, Jordi, eds. *El romànic i la Mediterrània. Catalunya, Toulouse i Pisa, 1120-1180* (Barcelona, 2008).
- Casula, Francesco Cesare, *La Sardegna aragonese*, 2 vols. (Sassari, 1990).
- Catafau, Aymat, Passarius, Olivier, eds. *Un palais dans la ville*, 2 vols. (Perpignan, 2014).
- Cateura, Pau, *Mallorca en el segle XIII* (Palma of Majorca, 1997).
- Catlos, Brian A., *The Victors and the Vanquished. Christians and Muslims of Catalonia and Aragon, 1050-1300* (Cambridge, 2004).
- Chalmeta, Pedro, *Invasión e islamización. La sumisión de Hispania y la formación de al-Andalus* (Jaén, 2003).
- Cingolani, Stefano Maria, *Historiografia, propaganda i comunicació al segle XIII: Bernat Desclot i les dues redaccions de la seva crònica* (Barcelona, 2006).
- Cingolani, Stefano Maria, *La memòria dels reis. Les quatre gran cròniques i la historiografia catalana, des del segle X fins al XIV* (Barcelona, 2007).
- Cioppi, Alessandra, *Le estregie dell'invincibilità. Corona d'Aragona e 'Regnum Sardiniae' nella seconda metà del Trecento* (Cagliari, 2012).
- Colomer, Eusebi, *Els pensament als Països Catalans durant l'Edat Mitjana i el Renaixement* (Barcelona, 1997).
- Cornudella, Rafael, ed., *Catalunya 1400. El gòtic internacional* (Barcelona, 2012).

- Corrao, Pietro, "Mezzogiorno e Sicilia fra Mediterraneo ed Europa (sec. XI-XV)," in *L'Italia mediterranea e gli incontri di civiltà*, eds. Pietro Corrao, Mario Gallina, Claudio Villa (Roma, 2001), pp. 95-168.
- Coulon, Damien, *Barcelone et le grand commerce d'Orient au Moyen Âge. Un siècle de relations avec l'Égypte et la Syrie-Palestine (ca. 1330-ca. 1430)* (Madrid - Barcelona, 2004).
- Coulon, Damien "La Corona de Aragón y los mercados lejanos mediterráneos (siglos XII–XV)," in *La Corona de Aragón en el centro de su historia. Aspectos económicos y sociales (1208-1458)*, (Congreso internacional, Zaragoza, noviembre de 2009), ed. José Ángel Sesma (Saragossa, 2010), pp. 279-308.
- Coulon, Damien "El desarrollo del comercio catalán en el Mediterráneo oriental durante el reinado de Jaime I," in *Jaume I. Commemoració del VIII centenari del naixement de Jaume I*, ed. Maria Teresa Ferrer, 2 vols. (Barcelona, 2013), 2: 655-76.
- Debanne, Alessandra, ed., *Lo Compasso de navegare. Edizione del codice Hamilton 396 con commento linguistico e glossario* (Brussels, 2011).
- Débaix, Hélène, *La féodalité languedocienne, XIe-XIIe siècles. Serments, hommages et fiefs dans le Languedoc des Trencavel* (Toulouse, 2003).
- Devic, Claude, Vaissete, Joseph, *Histoire Générale de Languedoc*, 2nd ed. 14 vols. (Toulouse, 1872-1904).
- Domenge, Joan, *L'obra de la Seu. El procés de construcció de la catedral de Mallorca en el Tres-cents* (Majorca, 1997).
- Donne, Fulvio delle, *Alfonso il Magnanimo e l'invenzione dell'umanesimo monarchico. Ideologia e strategie di legittimazione alla corte aragonese di Napoli* (Roma 2015).
- Duran, Daniel, "Els mallorquins a la Romania (segles XIII-XVI)," in *El regne de Mallorca: cruïlla de gents i de cultures (segles XIII-XV)*, XXVI Jornades d'Estudis Locals, ed. Maria Barceló (Majorca, 2008), pp. 241-55.
- Durán, Antonio, *Los condados de Aragón y Sobrarbe* (Saragossa, 1988).
- Durán, Antonio, *La Iglesia de Aragón durante los reinados de Sancho Ramírez y Pedro I, (1062?-1104)* (Rome, 1962).
- Español, Francesca, *Els escenaris del rei. Art i monarquia a la Corona d'Aragó* (Barcelona, 2001).
- Español, Francesca, *El Gòtic Català* (Manresa, 2002).
- Español, Francesca, *L'art dels reis catalans. Esplendor i riquesa de la Corona d'Aragó* (Barcelona, 2010).
- Español, Francesca, Yarza, Joaquín, *El romànic català* (Manresa, 2007).
- Feji?, Nenad, ? ????? ? ?????????? ? ??????? ???? (Belgrad, 1988).
- Feliu, Gaspar, "La crisis catalana de la baja Edad Media: estado de la cuestión," *Hispania*, 64/2 (2004), 435-66.
- Fernández Trabal, Josep, *Una familia catalana medieval. Els Bell-lloc de Girona 1267-1533* (Barcelona, 1995).
- Ferrer, María Teresa, "Las comunidades mudéjares de la Corona de Aragón en el siglo XV: la población", in *VIII Simposio Internacional de Mudéjarismo. De mudéjares a moriscos: una conversión forzada (Teruel, 15-17 de septiembre de 1999)*, (Teruel, 2002), pp. 27-153.
- Ferrer, María Teresa, Mutgé, Josefina, eds. *De l'esclavitud a la llibertat. Esclaus i lliberts a l'edat mitjana* (Barcelona, 2000).
- Ferrer, María Teresa, Riu, Manuel, eds. *Tractats i negociacions diplomàtiques de Catalunya i de la corona catalanoaragonesa a l'edat mitjana. Volum I.1. Tractats i negociacions diplomàtiques amb Occitània, França i els estats italians 1067-1213* (Barcelona, 2009).
- Ferro, Víctor, *El Dret Públic català. Les institucions de Catalunya fins al decret de Nova Planta* (Vic, 1997).

- Fodale, Salvatore, *Alunni della perdizione. Chiesa e potere in Sicilia durante il Grande Scisma (1372-1416)* (Roma, 2008).
- Freedman, Paul, *The Origins of Peasant Servitude in Medieval Catalonia* (Cambridge, Eng., 1991).
- Furió, Antoni, ed., *València, un mercat medieval* (Valencia, 1985).
- Furió, Antoni, *Història del País Valencià* (València, 1995).
- Galasso, Giuseppe, ed., *Alle origini del dualismo italiano: Regno di Sicilia e Italia centro-settentrionale, dagli Altavilla agli Angiò (1100-1350). Atti del Convegno internazionale di studi, (Ariano Irpino, 12-14 settembre 2011)* (Soveria Mannelli, 2014).
- Gallinari, Luciano, "Ethnic identity in medieval Sardinia: rethinking and reflecting on 14th and 15th century examples," in *Perverse Identities. Identities in conflict*, ed. Flocel Sabaté (Bern, 2014), pp. 81-117.
- Garcia Oliver, Ferran, *La vall de les sis mesquites. El treball i la vida a la Valldigna medieval* (Valencia, 2003) ; trans. *The Valley of the six Mosques. Work and Life in Medieval Valldigna* (Turnhout, 2011).
- Gautier Dalché, Patrick *Carte marine et portulan au XII siècle. Le Liber de existencia riveriarum et forma maris nostri Mediterranei (Pise, circa 1200)* (Rome, 1995).
- Gil, Xavier, "El discurs reialista a la Catalunya dels Àustries fins el 1662, en el seu context europeu," *Pedralbes*, 18/2 (1998), 475-87.
- Gil, Xavier, "Parliamentary life in the Crown of Aragon: Cortes, Juntas de Brazos, and other Corporate Bodies," *Journal of Early Modern History*, 6 (2002), 362-95.
- Gil, Xavier, "Republican Politics in Early Modern Spain: The Castilian and Catalano-Aragonese Traditions," in *Republicanism. A Shared European Heritage*, ed. Martin van Gelderen, Quentin Skinner, vol. 1 (Cambridge, Eng., 2002), pp. 263-88.
- Giunta, Francesco, *Aragonesi e Catalani nel Mediterraneo*, 2 vols. (Palermo, 1953-1959).
- Glick, Thomas F., *From Muslim fortress to Christian castle. Social and cultural change in medieval Spain* (Manchester, 1995).
- Glick, Thomas F., Guinot, Enric, Martínez, Luis Pablo, eds. *Els molins hidràulics valencians. Tecnologia, història i context social* (Valencia, 2000).
- Gual, Miguel, *Vocabulario del comercio medieval* (Barcelona, 1976).
- Guardia, Milagros, Lorés, Imma, *El Pirineu romànic vist per Josep Gudiol i Emili Gandia* (Trempt, 2013).
- Gudayol, Pilar, Bacardí, Montserrat, ed., *Diccionari de la Traducció Catalana* (Vic, 2011).
- Guilleré, Christian, *Girona al segle XIV*, 2 vols. (Barcelona, 1993).
- Guinot, Enric, *Els fundadors del regne de València* (Valencia, 1999).
- Guinot, Enric, "Oligarquías y clientelismo en las comunidades rurales del sur de la Corona de Aragon (siglos XIII-XV)", *Hispania*, LXX, 235, (2010), 409-430
- Hauf, Albert, ed., *Panorama crític de la literatura catalana*, 2 vols. (Barcelona, 2010-2011).
- Herren, Michael W., McDonough, Christopher, Arthur, Ros G., eds. *Latin Culture in the Eleventh Century: Proceedings of the Third International Conference on Medieval Latin Studies, Cambridge, 9-12 September 1998*, 2 vols. (Turnhout, 2002).
- Heyd, Willhelm, *Histoire du commerce du Levant*, 2 vols. (Amsterdam, 1967).
- Hillgarth, Jocelyn N., *The Problem of a Catalan Mediterranean Empire 1229-1327* (London, 1975).

Hillgarth, Jocelyn N., *Readers and Books in Majorca (1229-1550)*, 2 vols. (Paris, 1991).

Les quatre grans cròniques: Jaume I, Bernat Desclot, Ramon Muntaner, Pere III, ed., Ferran Soldevila (1971; repr. Barcelona, 2007-2014).

Kehr, Paul, *Das Papsttum und der katalanische Prinzipat bis zur Vereinigung mit Aragon*, Abhandlungen der preussischen Akademie der Wissenschaften, Jahrgang 1926, Philosophisch-historische Klasse, vol. 4 (Berlin, 1926) [trans. Ramon d'Abadal, "El papat i el principat de Catalunya fins a la unió amb Aragó," *Estudis universitaris catalans* 12 (1927), 321–47; 13 (1928), 1–12 and 289–323; 14 (1929), 14–32 and 213–26; 15 (1930), 1–20].

Kehr, Paul, *Das Papsttum und die Königreiche Navarra und Aragon bis zur Mitte des XII. Jahrhunderts*, Abhandlungen der preussischen Akademie der Wissenschaften, Jahrgang 1928, Philosophisch-historische Klasse, vol. 4 (Berlin, 1928).

Kosto, Adam J., *Making Agreements in Medieval Catalonia: Power, Order, and the Written Word, 1000–1200* (Cambridge, Eng., 2001).

Iradriel, Paulino, "Corporaciones de oficio, acción política y sociedad civil en Valencia", in *Cofradías, gremios, solidaridades en la Europa medieval. XIX Semana de Estudios Medievales* (Pamplona, 1993), pp. 253-284.

Lagardère, Vincent, *Les Almoravides. Le djihâd andalou (1106-1143)* (Paris, 1999).

Ladero, Miguel Ángel, *Ejércitos y armadas de los Reyes Católicos. Nápoles y el Rosellón (1494-1504)* (Madrid, 2010)-

Laliena, Carlos, *La formación del Estado feudal: Aragón y Navarra en la época de Pedro I* (Huesca, 1996).

Laliena, Carlos, *Siervos medievales de Aragón y Navarra en los siglos XII y XIII*, (Saragossa, 2012)

Laliena, Carlos, Lafuente, Mario, eds. *Una economía integrada. Comercio, instituciones y mercados Aragón, 1300-1500* (Saragossa, 2012).

Larrea, Juan José, *La Navarre du IVe au XIIe siècle: Peuplement et société* (Brussels, 1998).

Landingham, Marta Van, *Transforming the state. King, Court and Political Culture in the Realms of Aragon (1213-1389)* (Leiden, 2002).

López, Carlos, *Nobleza y poder político. El reino de Valencia (1416-1446)*, (Valencia, 2005).

López de Meneses, Amada, "Los consulados de Alejandría y Damasco en el reinado de Pedro el Ceremonioso," *Estudios de Edad Media de la Corona de Aragón*, 6 (1956), 83-183.

López Elum, Pedro, *Los orígenes dels Furs de Valencia y de las Cortes en el siglo XIII* (Valencia, 2001).

López Pérez, María Dolores, *La Corona de Aragón y el Magreb en el siglo XIV (1331-1410)* (Barcelona, 1995),

Lluch, Rosa, *Els remences. La senyoria de l'Almoïna de Girona als segles XIV i XV* (Girona, 2005).

Madurell, José María, García, Arcadio, *Comandas comerciales barcelonesas en la baja edad media* (Barcelona, 1973).

Mainé, Enrique, *Ciudadanos honrados de Zaragoza. La oligarquía zaragozana en la Baja Edad Media (1370-1410)* (Saragossa, 2006)

Mancho, Carles, *La peinture murale du haut Moyen Age en Catalogne (IXe-Xe siècle)* (Turnhout, 2013).

Manconi, Francesco, ed., *La società sarda in età spagnola* (Quartu Sant'Elena, 1992).

Manzano, Eduardo, *La frontera de Al-Andalus en época de los Omeyas* (Madrid, 1991).

March, Ausiàs, *Poesies*, ed., Robert Archer, 2 vols. (Barcelona, 1997).

Marcos, Ernest, *Almogàvers. La història* (Barcelona, 2005).

- Martí, Esther, "Corona de Aragón e identidad en la Cerdeña bajomedieval," in *Identità e frontiere. Politica, economia e società nel Mediterraneo (secc. XIV-XVIII)*, eds. Lluís Guàrdia, Maria Grazia Mele, Gianfranco Tore (Milano, 2015), pp. 23-32.
- Martorell, Joanot, *Tirant lo Blanch*, ed., Albert Hauf, 2 vols. (Valencia, 2004).
- Mas, Antoni, *Esclaus i catalans. Esclavitud i segregació a Mallorca durant els segles XIV i XV* (Majorca, 2005).
- Millàs, Josep Maria, *Assaig d'història de les idees físiques i matemàtiques a la Catalunya medieval* (1931; repr. Barcelona, 1983).
- Mineo, Igor Ennio, *Nobilità di stato. Famiglie e identità aristocratiche nel tardo medioevo. La Sicilia* (Rome, 2001).
- Miquel Rosell, Francisco, ed., *Liber Feudorum Maior, Cartulario real que se conserva en el Archivo de la Corona de Aragón*, 2 vols. (Barcelona, 1945-1947)
- Mollat du Jourdin, Michel de, Monique de La Roncière, *Les Portulans. Cartes marines du XIIe au XVIIe siècle* (Fribourg, 1984).
- Narbona, Rafael, *Pueblo, poder y sexo. Valencia medieval (1306-1420)* (Valencia, 1992).
- Narbona, Rafael, Ferrer, Maria Teresa, "La marginació social i la segregació religiosa", in *Història. Política, Societat i Cultura dels Països Catalans. 3. La forja dels Països Catalans, segles XIII-XV*, Ernest Belenguier, Coral Cuadrada, eds., (Barcelona, 1996), pp. 220-237.
- Nirenberg, David, *Communities of Violence. Persecution of minorities in the Middle Ages* (Princeton, 1996).
- Oliva, Anna Maria, Olivetta Schena, *Sardegna catalana* (Barcelona, 2014).
- Ollich, Immaculada, ed., *Catalunya i Europa a la fi del 1r. mil·lenni: Actes del Congrés Internacional Gerbert d'Orlhac i el seu temps* (Vic, 1999).
- Ortega, Antonio, *La marina mercante medieval y la Casa de Mallorca: entre el Mediterráneo y el Atlántico* (Lleida, 2015).
- Orvietani Buch, Silvia, *Medieval Mediterranean Ports. The Catalan and Tuscan Coast. 1100 to 1225* (Leiden, 2001).
- Pagès, Montserrat, *Pintura mural sagrada i profana, del romànic al primer gòtic*, (Barcelona, 2012).
- Paul, Nicholas L. *To Follow in Their Footsteps: The Crusades and Family Memory in the High Middle Ages* (Ithaca, 2012).
- Péquignot, Stéphane, *Au nom du roi. Pratique diplomatiques et pouvoir durant le regne de Jacques II d'Aragon (1291-1327)* (Madrid, 2009).
- Pladevall, Antoni, dir., *L'art gòtic a Catalunya*, 10 vols (Barcelona, 2002-2008).
- Pou, José María, *Visionarios, beguinos y fraticelos catalanes (siglos XIII-XV)* (Madrid, 1991).
- Pujades, Ramon J. *Les cartes portolanes. La representació medieval d'una mar solcada* (Barcelona, 2007).
- Pujol, Josep, *La memòria literària de Joanot Martorell. Models i escriptura en el "Tirant lo Blanc"* (Barcelona, 2002).
- Quaini, Massimo, "Catalogna e Liguria nella cartografia nautica e nei portolani medievali," in *Atti del I Congresso storico (Liguria-Catalogna, 14-19 ottobre 1969)* (Bordighera, 1974), pp. 550-71.
- Requesens, Lluís de, Miquel, Bernat, Garcia, Martí, Dies, Rodrigo, Vila-Rasa, Lluís de, Sunyer, Francesc, *Sis poetes del regnat d'Alfons el Magnànim* (Barcelona 2009).
- Riera, Antoni, "La aparición de las corporaciones de oficio en Cataluña", in *Cofradías, gremios, solidaridades en la Europa medieval. XIX Semana de Estudios Medievales*, (Pamplona, 1993), pp. 285-318.
- Riera, Antoni, *La Corona de Aragón y el reino de Mallorca en el primer cuarto del siglo XIV. I. Las repercusiones*

arancelarias de la autonomia balear (1298-1311) (Madrid, 1986).

Riera, Antoni, "El Mediterrani Occidental al darrer quart del segle XIII: concurrència comercial i conflictivitat política," *Anuario de Estudios Medievales*, 26/2 (1996), 760-71.

Riera, Antoni, "Perpiñán, 1025-1285. Crecimiento económico, diversificación social y expansión urbana," in *En las costas del Mediterráneo Occidental. Las ciudades de la Península Ibérica y del reino de Mallorca y el comercio mediterráneo en la Edad Media*, eds. David Abulafia, Blanca Garí (Barcelona, 1996), pp. 1-61.

Riquer, Martí de, *Los trovadores: Historia literaria y textos*, 3 vols. (Barcelona, 1975).

Riquer, Martí de, *Aproximació al Tirant lo Blanc* (Barcelona, 1990).

Riquer, Martí de, *Història de la Literatura Catalana. Part Antiga*, 4 vols. (Barcelona, 1984).

Roig, Jaume, *Espill*, ed. Antònia Carré (Barcelona, 2006).

Roís de Corella, Joan, *Obres*, ed. Ramon Miquel i Planas (Barcelona, 1913).

Rubiés, Joan Pau, "Reason of state and Constitutional Thought in the Crown of Aragon 1580-1640," *The Historical Journal*, 38/1 (1995), 1-28.

Rubiés, Joan Pau, "El constitucionalisme català en una perspectiva europea: conceptes i trajectòria. Segles XVI-XVII," *Pedralbes*, 18/2 (1998), 453-74.

Rubió, Jordi, *Història de la Literatura Catalana* (Barcelona, 1984).

Rubió, Antoni, *Documents per l'història de cultura catalana mig-aval*, 2 vols. (Barcelona, 1908-1920).

Russo, Maria Antonietta, *I Peralta e il Val di Mazara nel XIV e XV secolo. Sistema di potere, strategie familiari e controllo territoriale* (Caltanissetta, 2003).

Ryder, Alan, *Alfonso el Magnánimo, rey de Aragón, Nápoles y Sicilia (1396-1458)* (Valencia, 1992).

Ryder, Alan, *The Wreck of Catalonia. Civil War in the Fifteenth Century* (Oxford, 2007).

Sabaté, Flocel, "Ejes vertebradores de la oligarquía urbana catalana" in *Revista de Historia Medieval*, 9 (1998), 127-149.

Sabaté, Flocel, "États et alliances dans la Catalogne du bas Moyen-Âge," in *Du contrat d'alliance au contrat politique. Cultures et sociétés politiques dans la péninsule Ibérique à la fin du moyen Âge*, eds. François Foronda, Ana Isabel Carrasco (Toulouse, 2007), pp. 325-60.

Sabaté, Flocel, *La feudalización de la sociedad catalana* (Granada, 2007).

Sabaté, Flocel, "Per què hi va haver un Compromís de Casp?," in *Els valencians en el Compromís de Casp i en el Cisme d'Occident*, ed. Ricard Bellveser (Valencia, 2013), pp. 45-119.

Sabaté, Flocel, "L'idéal politique et la nation catalane: la terre, le roi et le mythe des origines," in *La légitimité implicite*, ed. Jean-Philippe Genet, 2 vols. (Paris, 2015), 2: 85-140.

Salavert, Vicente, *Cerdeña y la expansión mediterránea de la Corona de Aragón 1297-1314*, 2 vols. (Madrid, 1956).

Salrach, Josep Maria, ed., *Història Agrària dels Països Catalans. 2. Edat mitjana* (Barcelona, 2004).

Sánchez, Manuel, Ortí, Pere, *Corts, parlaments i fiscalitat a Catalunya: els capítols del donatiu (1288-1384)* (Barcelona, 1997).

Santamaría, Álvaro, "El reino de Mallorca (1276-1343)," in *Historia General de España y America*, eds. Salvador Moxó, Miquel Angel Ladero, vol. 4 (Madrid, 1984).

Santoro, Daniela, *Messina l'indomita. Strategie familiari del 'patriziato' urbano tra XIV e XV secolo* (Caltanissetta, 2003).

- Sardina, Patrizia, *Palermo e I Chiaramonte splendore e tramonto di una signoria. Potere nobiliare, ceti dirigenti e società tra XIV e XV secolo* (Caltanissetta, 2003).
- Schneidman, Jerome Lee, *The rise of the Aragonese-Catalan Empire, 1200-1350* (New York, 1970).
- Sénac, Philippe, *La frontière et les hommes (VIIe–XIIe siècle): Le peuplement musulman au nord de l'Ebre et les débuts de la reconquête aragonaise* (Paris, 2000).
- Sesma, José Ángel, "La nobleza bajomedieval y la formación del estado moderno en la corona de Aragón" in *La nobleza peninsular en la edad media. VI Congreso de estudios medievales*, (León, 1999), pp. 343-430.
- Sesma, José Ángel, Laliena, Carlos, eds. *La población de Aragón en la Edad Media (siglos XIII-XV). Estudios de demografía histórica* (Saragossa, 2004)
- Setton, Kenneth M., *Recerca i troballa del cap de Sant Jordi* (Barcelona, 1974).
- Silva, Andréia Cristina Lopes Frazão da, *Hagiografia e História: Banco de dados das hagiografias ibéricas, séculos XI ao XIII* (Rio de Janeiro, 2009).
- Simon, Antoni, *Els orígens ideològics de la Revolució Catalana de 1640* (Barcelona, 1999).
- Simon, Antoni, *Construccions polítiques i identitats nacionals. Catalunya i els orígens de l'estat modern espanyol* (Barcelona, 2005).
- Simon, Antoni, *Pau Claris líder d'una classe revolucionària* (Barcelona, 2008).
- Simon, Antoni, *Del 1640 al 1705. L'autogovern de Catalunya i la classe dirigent catalana en el joc de la política internacional europea* (Valencia, 2011).
- Smith, Damin J., *Innocent III and the Crown of Aragon. The Limits of Papal Authority* (Aldershot, 2004).
- Sobrequés, Santiago, *Els grans comtes de Barcelona* (Barcelona, 1961).
- Stantchev, Stefan K., *Spiritual Rationality. Papal embargo as cultural practice* (Oxford, 2014).
- Tangheroni, Marco, *Commercio e navigazione nel Medioevo* (Rome, 1996).
- Terés, Maria Rosa, ed., *Capitula facta et firmata. Inquietuds artístiques en el quatre-cents* (Valls, 2011).
- Terrosu Asole, Angela, *Il portolano di Grazia Pauli. Opera italiana del secolo XIV trascritta a cura di Bacchisio R. Motzo* (Cagliari, 1987).
- Titone, Fabrizio, *Governments of the 'universitates'. Urban Communities of Sicily in the Fourteenth and Fifteenth Centuries* (Turnhout, 2009).
- Torró, Josep, *El naixement d'una colònia. Dominació i resistència a la frontera valenciana (1238-1276)* (Valencia, 1999)
- Torroella, Pere, *Obra completa*, ed. Francisco Rodríguez Risquete, 2 vols. (Barcelona, 2011).
- Tramontana, Salvatore, *Il Mezzogiorno medievale. Normanni, svevi, angioini, aragonesi nei secoli XI-XV* (Rome, 2000).
- Trenchs Odena, Josep, "De Alexandrinis'. El comercio prohibido con los musulmanes y el papado de Aviñon durante la primera mitad del siglo XIV," *Anuario de Estudios Medievales*, 10 (1980), 237-320.
- Treppo, Mario del, *I mercanti catalani e l'espansione della Corona d'Aragona nel secolo XV*, 2nd ed. (Naples, 1972).
- Udina, Frederic, ed. *Symposium internacional sobre els orígens de Catalunya (Segles VIII–XI)*, 2 vols. (Barcelona, 1991-1992).
- Vicens Vives, Jaume, *Historia de los Remensas (en el siglo XV)* (Barcelona, 1978).

Viguera, María Jesús, *Aragón musulmán* (Saragossa, 1981).

Vigué, Jordi, Pladevall, Antoni, eds., *Catalunya Romànica*, 27 vols (Barcelona, 1984-1998).

Villanueva, Jesús, *Política y discurso histórico en la España del siglo XVII* (Alicante, 2004).

Yarza, Joaquín, Fité, Francesc, eds., *L'artista artesà medieval a la Corona d'Aragó* (Lleida, 1999).

Zielonka, Jan, *Europe as Empire. The nature of enlarged European Union* (Oxford, 2007).

Zimmermann, Michel, *Écrire et lire en Catalogne (IXe–XIIe siècle)*, 2 vols. (Madrid, 2003).